

Gemytt - Evaluering og refleksjon

1. Mandat	2
2. Begrepet ”Gemytt”	2
3. Dommerhåndboken 2014, Jaktprøver.....	3
4. Gemytt – historisk perspektiv i NBK	4
5. Funn i tispeskjemaer som er utfylt de siste årene	5
6. Tilgjengelighet – Publisering av egenvurderingsskjema	6
7. Metode - innsamling av data	7
8. Dresserbarhet.....	9
9. Funn fra jaktprøvekritikker	10
10. Funn fra utstillingsskjemaer	11
11. Fra avlsplanen	11
12. Oppsummering	12
Literaturliste	13

1. Mandat

Hva er vårt mandat?

Gemyttgruppa skal se på:

- * Anmerkninger om gemyttmessige avvik på utstillingskritikker og jaktprøvekritikker: systematisk gjennomgang
- * Informasjon framkommet gjennom bruk av tispeskjema
- * Annen informasjon om gemytt og uønsket atferd

Fra avlsplan: **Mål for gemytt:** Holde samme fokus på gemyttavvik som tidligere for å redusere andelen hunder med for mye lyd og for stort markeringsbehov.

Fra Rasestandarden kan vi lese:

“Adferd/temperament:

Tilpasningsdyktig, sosial og med et intelligent og oppmerksomt uttrykk. Avbalansert. Ivrig og læringsvillig jakthund.”

2. Begrepet ”Gemytt”

Hva rommer dette begrepet? For å forstå dette i et bredt perspektiv vil vi starte med å gjøre et forsøk på å definere bredt hva dette begrepet kan romme når vi snakker om hund i relasjon til andre hunder og mennesker, dvs hundens adferd i forhold til sine omgivelser.

Når ordet gemytt brukes om en hund vil veldig mange antagelig tenke på hunder som oppleves som skumle i kraft av at de har en adferd som virker skremmende og ikke slik vi ønsker at en hund skal være. Frykten for at denne hunden skal angripe min hund. Dette er kanskje den siste hunden vi vil møte på lufteturen med vår firbente venn. Vi går gjerne store omveier for å unngå disse. På jakt og jaktprøve vil dette være hunder du ikke ønsker å slippe din hund sammen med. Hunder som fungerer dårlig sammen med andre hunder.

Gemytt er mer, mye mer en bare aggressivitet. Her har vi listet opp en rekke egenskaper eller type adferd som kan defineres inn under begrepet Gemytt.

- Aggressiv: Oppsøker annen hund/menneske for å slåss.
- Veik/feig/sjenert: Trekker seg unna, veldig var på irttesettelse.
- Redsel: Mørkredd, usikker på sin plass, utrygg i diverse sammenhenger.
- Losing: En hund som bjeffer mens den springer, både etter vilt og andre hunder, kan komme av for mye eller for lite jaktlyst
- Bjeffing/uling: Kan komme av usikkerhet, men også av glede, iver og vaktinstinkt
- Stress: Utilpass hund, høyt energinivå, kan komme av manglende dressur
- Dominant: Prøver å klatre i hierarkiet/ styre andre hunder
- Dresserbarhet : Et uttrykk for evnen til å ta til seg lærdom - dressur, Et mål på iq og hvor sterkt instinkt individet har. Modenhet

Disse kan også forekomme i kombinasjon, for eksempel dominant aggressiv.

3. Dommerhåndboken 2014, Jaktprøver

Følgende står skrevet:

“1.2.6. Avvisning av hund.

Påviselig syke/skadde hunder, aggressive hunder eller hunder det er gitt feilaktige opplysninger om i påmeldingen skal avvises. Løpske tisper avvises.

1.2.7. Uttestengelse av hund.

Hund som i noe tilfelle under prøven opptrer ulempeleg, for eksempel jager vilt/bufe, biter funksjonærer eller uprovosert angriper annen hund, utestenges fra prøven og gis midlertidig utestengelse fra NKK-arrangementer inntil saken er ferdig behandlet. På prøver hvor det kreves sauerenhetsbevis skal originalen av dette medbringes i felt. Dersom en hund jager sau skal dommer inndra sauerenhetsbeviset og dommer skal rapportere alvorlige hendelser mellom sau og hund.

Ved utestengelse skal NKKs representant konsekvent omtale episoden i sin rapport, som sendes til NKK første virkedag etter prøven. NKK kan etter vurdering av det inntrufne forhold nekte hund deltakelse på prøver for kortere eller lengre tid. Forhold i prøveområdet kan av tilstedeværende rapporteres til dommer, prøveledelse eller NKKs representant innen prøvens utløp.”

Under punkt 8 står følgende om Adferd:

“Adferd: Det krysses av når hunden viser uønsket adferd, og forholdet beskrives i tekstdelen.”

Regelverket for jaktprøvedommerne er klare på at hunder som viser aggressiv adferd ikke er ønsket, og skal utvises fra prøven og andre NKK-arrangement midlertidig inntil NKK har behandlet saken. Dette viser med all tydelighet hvor alvorlig klubber, forbund og NKK ser på gemyttmessige avvik når det gjelder aggressiv adferd på hund.

4. Gemytt – historisk perspektiv i NBK

I all hovedsak er det 2 måter avvikende gemytt er blitt behandlet på i fuglehund verdnen.

- a. På folkemunne (sladder, sant eller usant)
- b. Rapport på enkelthund fra jaktprøve eller utstilling fra autorisert dommer.

NBK har prøvd seg frem de siste årene med en rapportløsning der de som har noe negativt å melde om en hund (“bekymringsmelding”) kan gjøre det til AR. Det er kommet noen meldinger, ca 30-40 stk de siste årene. Denne løsningen var ønsket utprøvd da man erfarte at lista for å melde inn om uønsket adferd fra dommernes side på jaktprøve og utstilling lå høyt, og det kom inn svært få saker. Det er en skjønn’s vurdering i alle saker i fra dommerne, og det

kan se ut som at feltet “adferd” på jaktprøveskjemaet først fylles ut når det foreligger et regelbrudd på jaktprøvereglene som medførte rapport til NKK.

I et avlsperspektiv vil det være avvikende adferd som ikke er et regelbrudd, men like fullt er av interesse for avlsarbeidet.

Felles avlsråd (sammenslutning av AR ledere i gruppe 7, stående fuglehund) har drøftet denne problemstillingen og sendte inn en henstilling til dommerkonferansen for jaktprøvedommere om å senke terskelen for å krysse av for uønsket adferd på jaktprøveskjemaet. Dette gjelder også hendelser som ikke er et regelbrudd i fra jaktprøvereglene, men som vil være nyttig informasjon til raseklubbene. Raseklubbene ønsket denne informasjonen!

Erfaringene i fra å motta “bekymringsmeldinger” er delte. Ja, det kom inn informasjon som var nyttig i avlsarbeidet. I noen tilfeller kunne man registrere tilbøyeligheter som gikk igjen på ei linje. Det langsiktige målet var at AR slik kunne unngå å sette sammen individer/linjer med de samme negative tilbøyelighetene i sin rådgivning ovenfor medlemmene når de ønsket forslag på hannhund til sin tise.

De ansvarlige opplevde det som en svært utakknemlig jobb å sitte på denne informasjonen – en belastning vi antagelig ikke skal legge på enkeltpersoner i fremtiden.

Grappa anbefaler at det fremtidige faktagrunnlaget baserer seg på informasjon i fra egenmeldingsskjemaet i fra eier som publiseres, og i fra rapporter skrevet av dommere på jaktprøve- og utstillings-kritikken. Eventuelle episoder som måtte inntreffe på offisielle arrangement som ikke er terminfestede bør også inngå i kunnskapsgrunnlaget. Primært bør dette skje igjennom egenmeldingsskjemaet i fra hundeeier. Dommer eller instruktør som er den ansvarlige bør muligens også kunne sende inn en rapport til NBK der det handler om grove avvik.

5. Funn i tispeskjemaer som er utfylt de siste årene

Totalt er det 30 innsendte tispeskjemaer som er innsendt og gjennomgått av gruppa, 1. av skjemaene var blankt.

Etter å ha gjennomgått alle skjemaene sitter vi igjen med en opplevelse av mange trivelige hunder som fungerer godt i det daglige. 13 av eierne hadde ingen anmerkninger å anføre av

noe slag på tisper skjemaet som er innsendt. 16 eiere hadde anmerkninger på sine hunder, disse kan listes opp slik;

- loser etter hare, 1
- loser etter fugl av og til, 3
- loser når hun blir ivrig, 1
- reservert ovenfor fremmede, 2
- reservert ovenfor andre hunder, 2
- varsler, 5
- litt varsling av og til, 3
- vakt instinkt, 2
- litt vakt instinkt, 1
- glad-lyd, 1
- høyt stressnivå, 1
- litt veik, 1
- mørkeredd, 1
- egenrådig, 1
- dresserbarhet, 1.

Totalt 25 ulike anmerkninger fordelt på 16 hunder.

Ut i fra dette materialet kan det se ut som at en overvekt av “problemene” knytter seg til; reservasjon - varsling og vaktinstinkt. Disse utgjorde 15 av 25 funn, mens losing utgjorde 5 av 25 funn.

Ut i fra dette kan det se ut som at man bør sette et litt større fokus på å prioritere hunder med god og stabil psyke i avlen fremover for å redusere forekomsten av de nevnte tingene.

6. Tilgjengelighet – Publisering av egenvurderingsskjema

Tidligere har tisperkjemaene som er utfylt og sendt til AR i forkant av en forespørsel om hannhund til en parring forblitt hos AR, de er ikke allment tilgjengelig.

Gruppen mener at dette er informasjon som bør legges inn i BB under den enkelte hund slik at informasjonen blir tilgjengelig for de aktive brukerne av BB.

I avlsarbeidet for en oppdretter eller andre er det mye “research” som ligger til grunn for å skape seg et best mulig helhetsbilde av en hund, dens slekt og eventuelle kombinasjoner hunden og dens slekt er involvert i.

Grappa ser det som nødvendig og formålstjenlig at det utarbeides nye skjemaer der det blant annet gis samtykke til publisering. Hvordan man fyller ut et skjema vil påvirkes av hvem som skal lese det - man kan anta at det er et snev av “sosial kontroll” også innen breton verdenen. Grappa mener videre at både tisper og hannhunder som skal brukes i avl “godkjent” av NBK bør fyller ut skjemaet etter beste evne før de blir ”godkjente” avlshunder.

Hvis noen ikke ønsker å fyller ut et slikt skjema er det kanskje grunn til bekymring..?

7. Metode - innsamling av data

Et nytt tise- og hannhund skjema bør utarbeides. Erfaringsmessig ut i fra de skjemaene som er sendt inn tidligere er det veldig varierende hvor mye som er fylt ut. Det er ikke mulig å lage gode statistikker på det innsamlede materialet. Vi har utarbeidet et forslag på hvordan man kan spørre slik at man får mer målbare svar og som tar hensyn til variasjonene mellom ingen problem og stort problem. Man må se på muligheten for å lage dette slik at man kan importere dataene og lage statistikk ut av det på linjenivå i for eksempel excel.

Egenskap	Vurdering:	0 = ingen problem								10 = Stort problem
	0	1	2	3	4	5	8	9	10	
Aggresiv										
Loser										
Bjeffer										
Varsler										
Stress										

Dominant									
Dreserbarhet									
Bilkjøring									
Møte andre mennesker									
Møte andre hunder									
Feig									
Reddsel									
Sterk kjønnsdrift									
Pistrete									
osv...									
Fyll inn selv:									
Helse spørsmål:									
Poter									
pels?									

Andre relevante spørsmål å stille i prosa form kan være:

- Har hunden vært utsatt for angrep, skremt eller lignende fra annen hund?
- Har hunden noen gang endret adferd? I så tilfelle hva, hvordan?
- Har hunden vært syk noen gang? Hvis ja, hva?
- Hvor mange hunder har du dressert?

8. Dresserbarhet

Hvorfor er dette et tema under gemytt?

Er hundens innstilling av en slik karakter at den tar til seg lærdom på en enkel og formålstjenlig måte?

Dette handler om hvor lettlært en hund er. Er hundens selvtillit - egenrådighet så stor at det går over til å bli “en Sta og Egen solist” som gjør som den vil, når den vil, og hva som da må til for å nå inn til hunden og forme den slik vi ønsker.

Målet på dresserbarhet i dag er gjerne hvorvidt hunden kan dresseres til å oppfylle kravene til en premie på jaktprøve. Men dette sier lite om veien for å komme dit.

Hunder er forskjellige, og alle hunder er ikke for hver og en å dressere, noen av hundene krever så mye at det bare er de dyktigste som får det til. Dette gjelder både de som anses for å være “tøffe”, men også for de som er veldig “myke”. Den siste kategorien snakkes det kanskje ikke så mye om, men like fullt kompliserte hunder for en gjennomsnitts hundeeier.

Dårlig gemytt = Dårlig lederskap?

Kontakten mellom hund og menneske er ulik fra individ til individ. Hundene er forskjellige og eierne er forskjellige med tanke på kunnskap og erfaring. Man kan tenke seg at en hund med en negativ adferd hos en eier, kanskje nybegynner, ikke ville, i hvert fall utad, vist den samme negative adferden hos en “dyktig” dressør. Dette kan skyldes at adferden er plukket bort i tidlig alder av den “dyktige”, mens den ferske ikke har sett tegnene eller mestret oppgaven. Lederskapet som den “dyktige” har etablert kan være så sterkt at hunden ikke ønsker eller tør å gjøre noe annet en det leder setter rammer for.

I et lys av avl vil vi da kunne spørre oss om hva som er genetisk betinget og hva som er miljøbetinget. Hos den dyktige vil omverdenen ikke se et eventuelt genetisk betinget avvik da det er dressert bort, men det genetiske ligger der fremdeles, og kan videreføres til neste generasjon.

Tese: “Den proffe vil kunne få den verste til å fremstå som den snilleste” – ”amatøren får ikke til selv de enkleste”

Dette er satt veldig på spissen med hensikt for å belyse hvor komplekst dette kan være for de som skal betrakte dette utenfra for å gjøre seg opp noen tanker i forbindelse med avl, her er man avhengig av eiers ærlighet!

Gruppen mener av NBK som klubb med raseansvar må jobbe aktivt for og prioritere dresserbarhet i sitt avlsarbeid.

9. Funn fra jaktprøvekritikker

Vi har ikke gått gjennom alle kritikkene som ligger i bretonbasen (datahound.no), men det er utført et uttrekk på hunder der rubrikken "Adferd" er registrert i DogWeb. Fra 2009 og frem til september 2015 gjelder dette 12 hunder. 1 av hundene var det ikke mulig å kvalitetssikre da det mangler jaktprøvekritikk i bretonbase. 4 av hundene er det funnet feil på, enten i form av punche feil under registrering, eller manglende prosa på den aktuelle årsaken til at "Adferd" er valgt krysset av.

5 av hundene har fått anmerkning da de enten har "slåss" eller "provoserer makker gjentatte ganger gjennom slippet". De 2 siste hundene har løst gjennom hele eller i store deler av slippet.

Etter å ha lest mange jaktprøvekritikker vet vi at det på en del kritikker står noe om losing i prosaen uten at det er avkrysset for "Adferd". Eksempler på dette er: *"xxxx har gjentatte perioder gjennom slippet med bjeffing"*, *"xxxx løser i en periode makker som er i søk"*, *"Senere hører vi xxxx løse i skogen i to runder."*, *"Høres losende i tett skog uten at situasjon kan bedømmes"*, *"løser gjennom store deler av tiden og må dessverre utgå."* (datahound.no).

Det vil være ønskelig at denne type adferd i større grad anses som avvik og at det avkrysses for dette på jaktprøvekritikken i større grad enn hva det gjøres i dag.

Bretonklubben bør vurdere å løfte denne problemstillingen frem i RU, som igjen kan komme med en presisering ovenfor FKF DU som har ansvar for den praktiske dommerutdanningen. En effektiv måte å få bukt med dette problemet (avl's perspektiv) vil være at hunder som løser avsluttes umiddelbart for videre avprøving på jaktprøve. Man kan håpe og anta at oppdretter i større grad vil ta hensyn til dette i sitt avlsarbeid hvis reglene blir strengere på dette punktet enn de er i dag. Ingen ønsker fuglehunder som løser!

Gruppen har fått opplyst fra FKF DU at dette er tema under Dommerkonferansen i Januar 2016.

10. Funn fra utstillingskjemaer

Stambokføring, dvs alt som skjer på terminfestede arrangementer føres inn i Dogweb, her ligger jaktprøve og utstillingsresultater. Vi har oppdaget at gemyttavvik som er innmeldt i fra utstilling ikke blir registrert i DogWeb, dette er en svakhet som NBK må bringe inn for RU og FKF slik at de kan ta dette opp med NKK.

Denne svakheten medfører at man i ettertid ikke vil kunne finne ut om det foreligger avvik på en hund i fra utstilling med mindre man har tilgang på selve utstillingskritikken. Det vil ikke være mulig å hente dette ut systematisk i fra rådataene.

11. Fra avlsplanen

Mål for gemytt: Holde samme fokus på gemyttavvik som tidligere for å redusere andelen hunder med for mye lyd og for stort markeringsbehov.

Hvordan har NBK som klubb lagt til rette for å nå målet i avlsplanen? Hvilke virkemidler tar klubben i bruk?

NBK har delegert et stort ansvar til AR i gjennom at de skal komme med forslag på hannhunder til tispeiere. Implisitt i dette ligger det et ansvar og kanskje også en forventning i at AR skal ha oversikt over de enkelte hundene og linjene, selv om det er den enkelte hundeeier som er ansvarlig. Dette er et stort ansvar, muligens et for stort ansvar og langt ut over det man kan forvente av frivillig arbeid. Breton populasjonen er mye større i dag en for 20-30 år siden – langt mer krevende i dag en i tidligere tider.

NBK kan nok i enda større grad en i dag formidle det individuelle ansvaret den enkelte hundeeier har for å nå klubbens målsetting. Likeledes i enda større grad forklare og begrunne klubbens strategi, og at AR har fått i oppdrag å prioritere dette slik at en eventuell frustrasjon fra enkeltmedlemmer ikke rettes mot AR sine medlemmer.

12. Oppsummering

Som en kort oppsummering vil vi trekke med oss noen punkter av materialet vi har gjennomgått og foreslå noen tiltak og prioriteringer.

De innsamlede tispeskjemaene har avdekket at litt for mange av hundene har problematikk knyttet til reservasjon, varslings, frykt og losing. Selv om tallmaterialet er veldig begrenset er det grunn til økt fokus på dette i det videre avlsarbeidet.

Gruppen anbefaler at det utarbeides nye skjemaer for både tisper og hannhunder som eier fyller ut. Disse må lages slik at de i større grad enn i dag gir en utfyllende informasjon uten at det går utover brukervennligheten. Likeledes bør de kunne med enkle grep systematiseres i en databaseløsning hvis det er ønskelig. Skjemaene bør være obligatorisk å fylle ut for hunder som skal "godkjennes" for avl av NBK. Herunder kunne publiseres på våre nettsider.

NBK må fortsette å jobbe for at hunder med avvik på terminfestede arrangementer skal registreres med avvik på "Adferd" på jaktprøvekritikken. Det kan se ut som at terskelen for dette er for høy i dag i forhold til det som er formålstjenlig.

Vi har avdekket at det i DogWeb ikke registreres gemyttmessige avvik skjedd på terminfestede utstillinger. Dette bør NBK ta opp med RU slik at raseklubbene kan ta dette opp med NKK, antagelig igjennom FKF. Adferdsavvik på jaktprøver blir registrert i DogWeb.

Avslutningsvis vil vi anbefale at det fortsatt settes et høyt fokus på at våre hunder skal være utrustet med et robust og funksjonelt gemytt. Trivelige hunder med gode egenskaper i forhold til det å forholde seg til mennesker og andre hunder.

"Det finnes som regel forklaringer på hvorfor en hund reagerer som den gjør, men sjelden en unnskyldning!"

"Hund som bryter barrierer en gang bryter denne barrieren mye lettere neste gang!"

Geir Håvard Ingdal - Jon Aurebekk - Martin Haugestad,

November 2015.

Literaturliste

DogWeb

Dommerhåndboken 2014, FKF

<http://breton.datahound.no/>